

NEGATİF DIŞSALLIKLARIN ÖNLENMESİNDE ÇEVRESEL VERGİLER: TÜRKİYE VE OECD ÜLKELERİ KARŞILAŞTIRMASI

Doç. Dr. Ersan ÖZ¹

Arş. Gör. Selçuk BUYRUKOĞLU²

TİSK Akademi – 2012 – Sayı 14

Özet

Çevre kirliliği sonucu oluşan dışsallıklar zaman içerisinde hem kamu hem de piyasa aracılığıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Kamu çözümleri içerisinde yer alan çevresel vergiler ise tüm dünya ülkelerinde kabul gören bir araç haline gelmiştir. Bu çalışma ile Türkiye ve diğer OECD ülkelerindeki çevresel vergilerin yıllar itibariyle gelişimi incelenerek ülkeler arasındaki karşılaştırmalı analizlere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dışsallıklar, Türkiye’de Çevresel Vergiler, OECD Ülkelerinde Çevresel Vergiler.

Environmental Taxes as Preventing Negative Externalities: Comparison Between Turkey and OECD Countries

Abstract

Externalities which arise as a result of environment pollution try to be solved by public and market. Through long time environment taxes which is in the public solution, become well accepted tool for all of the world countries. In this study, we examine environment taxes development over years for Turkey and other OECD countries, and display comparative analysis between cross countries.

Key Words: Externalities, Environmental Taxes in Turkey, Environmental Taxes in OECD Countries.

JEL Classification Codes: D62, H23

¹ Pamukkale Üniversitesi, İkt. ve İdr. Bil. Fak. Öğretim Üyesi, www.ersanoz.com, ersanoz@gmail.com

² Pamukkale Üniversitesi, İkt. ve İdr. Bil. Fak. Öğretim Elemanı, sbuyrukoglu@pau.edu.tr

Giriş

Küreselleşen dünyada gerek üreticiler gerekse tüketiciler iktisadın tanımından yola çıkarak karlarını maksimize etmeye çalışmaktadırlar. Burada tüketiciler ucuz ve kaliteli ürünleri tercih ederek faydalarını maksimize etmeye çalışırken, üreticilerde piyasaya arz etmiş oldukları ürünleri istedikleri fiyattan satmaya çalışarak kazançlarını maksimize etmeye çalışmaktadırlar. Böyle karşılıklı çıkar şekline bürünmüş olan dünya ekonomisinde kapitalizm giderek boy göstermeye başlamış ve “kıt kaynaklardan maksimum fayda sağlama” prensibi birçok faktörün önüne geçmiştir. Üretici ve tüketicilerin amaçlarına ulaşma uğrunda bir takım olumsuz durumlara sebebiyet vermesi ise ülkelerin bir takım düzenlemeleri uygulamasını zorunlu kılmıştır. Özellikle küresel ısınmanın da etkisi ile ön plana çıkan ekolojik denge üretici ve tüketicileri “kar maksimizasyonunun” yanında çevreyi de düşünmeye itmiştir. Birçok dünya ülkesi de bu duruma karşı seyirci kalmayarak özellikle devlet olma gücünün vermiş olduğu “vergilendirme yetkisi” ile çevreyi zedeleyici faktörler üzerine bir takım vergisel yükler getirmişlerdir. Böylece, üretim faktörlerinden birisi olan doğal kaynaklar korunmuş olacak ve aynı zamanda sadece “kar” amacı güden üreticiler verginin sosyal fonksiyonu aracılığıyla ekolojik dengenin korunmasına dolaylı yoldan katkı sağlamış olacaklardır.

Bu çalışmada öncelikle dışsallıklar teorisi ile Türkiye ve diğer OECD ülkelerinde uygulanan ve müteşebbisler açısından artı bir yük teşkil eden çevresel vergiler ile ortaya çıkan negatif dışsallıklara, bu dışsallıkları önlemeye yönelik tedbirlerden literatürde ön plana çıkan “Pigou Tipi Vergiler, Plott Yaklaşımı, Coase Teorisi, Hicks-Kaldor Yaklaşımı ve Scitovsky yaklaşımı” gibi bir takım konulara değinilecektir. İkinci kısımda ise negatif dışsallıkların önlenmesinde Türkiye ve OECD ülkelerindeki çevresel vergilere değinilecektir. En son kısımda ise Türkiye ve OECD ülkelerinde uygulanan çevresel vergilerin ilgili ülkelerdeki vergi gelirleri, GSYİH içerisinde paylarına bakılarak Türkiye ve OECD ülkeleri arasında karşılaştırmalı analizi yapılacaktır.

1. Dışsallıklar Teorisi

Bazı iktisatçılar A. Smith’i dışsallık kavramını ilk ortaya koyan iktisatçı olarak kabul etmekle birlikte, konuya ilişkin ilk teori Marshall tarafından geliştirildiği görüşünde birleşmektedirler. Marshall, İngiltere ve diğer sanayileşmiş ülkelerdeki ekonomik büyümeyi

inceleyerek, bilgi ve teknolojik gelişmeye bağlı olarak, kişi başına üretkenlikle kaydedilen artışı açıklamaya çalışmış ve içsel ekonomiler yanında dışsal ekonomiler üzerinde de durmuştur (Armağan, 2003, s.163).

Pigou, refah ekonomisi ile dışsal ekonomi arasında bağ kurarak eksik rekabet piyasasında refah artışı için devlet müdahalesinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Dışsallıkların sadece olumlu dışsallıklar olmadığı, bunun yanında dışsal kayıplar (external diseconomies) üzerinde durarak, dışsallıkları toplumsal refah ve etkinlik açısından incelemiştir (Nath, 1973, s.44).

Pigou (1952)'ya göre eksik rekabetin olduğu herhangi bir endüstride marjinal net sosyal hasıla değerinin marjinal net özel hasıla değerinden büyük olması, çıktının ideal düzeyin altında olduğu anlamına gelir. Tersine, eğer marjinal net sosyal hasılanın değeri marjinal net özel hasılanın değerinden az ise, bu da çıktının ideal düzeyin üstünde olduğu anlamına gelir. Bunu, eksik rekabet koşulları altında marjinal net sosyal hasılanın özel hasıladan büyük olduğu her endüstri için belirli bir oranda yardım ödeneği (bounty); marjinal net sosyal hasılanın özel hasıladan küçük olduğu her endüstri içinse belirli bir oranda vergi izlemelidir. Böylece devlet, her iki marjinal değer birbirine eşitlenecek şekilde çıktıyı değiştirerek (diğer bir ifadeyle optimum etkide bulunarak) ekonomik refahı artırır (Kargı ve Yüksek, 2010, s.185).

Bir bireyin ya da bir firmanın, diğer birey ve firmaları etkilediği, bir firmanın diğer firmalar üzerine maliyet yüklediği ancak zararını karşılamadığı ya da alternatif olarak bir firmanın diğerlerine bir fayda sağladığı, ancak bu faydanın karşılığını alamadığı bir çok durum mevcuttur (Hindriks ve Myles, 2006, s.175-176). Dışsallık olarak adlandırılan böyle durumlarda “ekonomik birimlerin, faaliyetlerinin yalnızca kendi üzerlerindeki doğrudan etkilerini hesaba katıp, diğerleri üzerindeki etkilerini ihmal etmeleri, dolayısıyla toplumun belirli bir üyesi tarafından yapılan üretim ve tüketim sonucu doğan fayda ve maliyetlerin toplumun diğer üyelerine taşması” söz konusudur. Genel olarak dışsallık, bir ekonomik birimin faaliyeti dolayısıyla diğer ekonomik birim veya birimler üzerinde dolaylı olarak görülen olumlu veya olumsuz etkileri ifade etmekte olup, bir üretim veya tüketim faaliyetine bağlı olarak diğer üretim veya tüketim faaliyetleri üzerinde ortaya çıkmaktadır (Akdoğan, 2009, s.54).

Piyasa başarısızlığının gerekçelerinden birisi olarak kabul edilen dışsallıklar kendi içerisinde pozitif ve negatif, üretim ve tüketim, marjinal inframarjinal, parasal ve teknolojik dışsallıklar olarak sınıflandırılabilirler³.

1.1. Çevre ve Dışsallıklar

Gelişen ekonomi ve büyüyen dünyamızda bir takım kazançların yanında birçok kayıplarda gözle görülür hale gelmiştir. Üretici ve tüketicilerin karşılıklı olarak kazanç sağladıkları ticari faaliyetlerde olumlu dışsallıklar kendisini gösterirken, gerek üreticilerin gerekse tüketicilerin bu ticari faaliyet sonucuna odaklanarak diğer faktörleri görmezden geldiği ve olumsuz dışsallıklara sebebiyet verdikleri görülmektedir.

Bu olumsuz dışsallıklardan bir tanesi de gerek üreticilerin gerekse tüketicilerin çevreye vermiş oldukları zarar sonucu oluşan dışsallıklardır. Bu olumsuz dışsallıklar sonucunda gerek kamu ekonomisi gerekse piyasa bir takım çözüm önerileri öne sürmüşlerdir. Buradaki kısımda önce kamu ekonomisinin daha sonra ise piyasanın negatif dışsallıkları önlemede öne sürmüş olduğu yaklaşımlar incelenecektir.

1.1.1. Kamu Kesimi Çözümleri

Negatif dışsallıkları önlemek amacıyla kamu kesiminin çözümleri “Pigou Vergileri” ve “Plott Yaklaşımı” olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1.1.1. Pigou Vergileri

Dışsallıklara sebebiyet veren mallar üzerine vergi konulması fikri ilk olarak A.C.Pigou tarafından öne sürülmüştür (Chan, 2007, s.116). Pigou'nun yaklaşımı, özel ve sosyal maliyet arasındaki ayrıma dayanmaktadır (Sandmo, 2000, s.24). Bir firmanın öbür firma yada tüketicileri olumsuz olarak etkileyen bir atık ürettiğini varsayalım. Firmanın özel marjinal maliyeti atığın etkisini hesaba katmadığından, toplumsal marjinal maliyetten daha az olacak, bu nedenle de firmanın üretimini toplumsal olarak istenen düzeye indirmenin yöntemi, toplumsal ve özel marjinal maliyetler arasındaki farkı ortadan kaldırılacak bir vergi ya da harç konulmaktadır. Vergi firmayı toplumsal açıdan doğru miktarı üretmeye itecek ve fiyat marjinal toplumsal maliyete eşitlenecektir. Böylece kaynakların alternatif kullanımlar arasında optimal dağıtımını sağlanmış olacaktır (Özsoy ve Yıldırım, 1994, s.41).

³ Ayrıntılı bilgi için bakınız: Aktan, Coşkun Can (2003), Kamu Ekonomisi ve Kamu Maliyesi, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Birleşik Matbaacılık, İzmir, ss.10-17.

Yani Pigou, özel mülkiyet ile optimal çıktıya ulaşamayacağını ve bireysel eylemlerin diğer bireyler üzerinde ek bir maliyet doğurabileceğinden bu maliyeti ortadan kaldırmak için devlet faaliyetlerine gerek olduğuna vurgu yapmıştır (Tullock, 2005, s.18). Buradaki devlet faaliyeti ise yasama tasarrufuna bağlı olarak gerçekleşen vergiler yoluyla sağlanacaktır. Aşağıda “Tablo 1” yardımıyla açıklanacak bu duruma göre, kirliliğin maliyeti vergiler olacak ve kirliliğe sebebiyet veren kişiler vergiler yardımıyla kirlilik dolayısıyla oluşan negatif dışsallıklardan vazgeçirilmeye çalışılacaktır. Tablo 1’e göre, kirliliğe mahal veren firma ise gerek ödediği vergiler gerekse emisyonu minimum seviyeye çekmeye çalışarak katlandığı maliyeti minimize ederek nihai amacı olan kar maksimizasyonunu sağlamaya çalışacaktır.

Tablo 1: Emisyon Azaltma Maliyetleri ile Vergilerin Karşılaştırılması

Emisyon (Ton/Ay)	Marjinal Emisyon Azaltma Maliyeti	Toplam Emisyon Azaltma Maliyeti	Toplam Vergi	Firmanın Toplam Maliyeti
10	0	0	1200	1200
9	15	15	1080	1095
8	30	45	960	1005
7	50	95	840	935
6	70	165	720	885
5	90	255	600	855
4	115	370	480	850
3	135	505	360	865
2	175	680	240	920
1	230	910	120	1030
0	290	1200	0	1200

Kaynak: Jamali, 2005, s.121.

Emisyon yayan bir firma ve yaydığı emisyonun tonu başına 120 TL’lik bir vergi olduğunu varsayalım. Firmanın aylık emisyon miktarı 10 ton olup, bu emisyon miktarında 1200 TL vergi ödemesi gerekmektedir. Bu durumda firma emisyon azaltmaya çaba gösterecektir. Firmanın çeşitli emisyon seviyeleri için emisyon azaltma maliyetleri tabloda yer almaktadır. Tablodan da görüldüğü üzere firma belirli bir noktadan sonra emisyon azaltmanın maliyeti büyüdüğü için vergi ödemeyi tercih edecek bu noktadan önce ise emisyon azaltmayı tercih edecektir. Dolayısıyla firma emisyon azaltma maliyeti ile ödediği vergi toplamının en az olduğu düzeye kadar emisyon azaltmaya devam edecek ve örnekteki gibi toplam emisyon

seviyesi 4 tona kadar inecektir. Bu aynı zamanda toplam olarak ekonominin katlandığı en az maliyet düzeyi olmaktadır (Jamali, 2005, s.121).

Çevresel vergiler, oluşan negatif dışsallıkları içselleştirilmeye yardımcı olmaktadır. Pigou vergilerinin temel felsefesi olan negatif dışsallıkların fiyat mekanizması ile içselleştirilmesinde çevresel vergiler bir araçtır. Bu yaklaşımla maliyetlerin, negatif dışsallıkların yayılmasına neden olan ekonomik birimlerin maliyet fonksiyonlarına girmesiyle özel maliyet ve sosyal maliyetler arasındaki fark minimuma indirgenmiş olacaktır (Sandmo, 2000, s.9-13).

1.1.1.2. Plott Yaklaşımı

Bir önceki kısımda Pigou türü vergiler olarak da belirtilen ve negatif dışsallığa sebebiyet veren ürünler üzerine konulan düzenleyici vergileri daha sonra C. Plott düzenleyici vergiler olarak ele alarak incelemiştir (Küçükkaya, 2008, s.27).

Plott (1966), düzenleyici vergileri bir örnek yardımıyla açıklamıştır. Bu örneğe göre, özellikleri belirtilmemiş bir ürün üreten X fabrikasından ve bu fabrikanın çevresindeki işyerlerini olumsuz etkilediğinden bahsedilmiştir. Bu olumsuz etkinin fabrikanın bacasından çıkan dumandan kaynaklandığına ve X fabrikasından çıkan dumana Pigou'da olduğu gibi düzenleyici bir vergi konularak sorunun çözümlenebileceğine vurgu yapmıştır.

Daha sonra J. Buchanan negatif dışsal ekonomilere karşı düzenleyici vergilerin kullanılması halinde monopol ve tam rekabet piyasalarında refah kazancı ve kaybını geometrik olarak açıklamıştır. Düzenleyici vergiler, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması için konulan vergiler olup, özellikle negatif dışsal ekonomilere neden olan faaliyetler için kullanılırlar (Özsoy ve Yıldırım, 1994, s.41).

Düzenleyici vergilerin bu olumlu etkilerine karşılık, uygulamada asıl sorun düzenleyici vergi olarak ne tür vergilerin kullanılacağıdır. Bu konuda maliyeciler, dolaylı vergilerin dolaysız vergilere oranla daha etkin olduğu görüşündedirler. Özellikle özel tüketim vergileri, negatif dışsal ekonomilere karşı geniş ölçüde uygulama alanı bulmaktadır. Bunun yanı sıra bir kısım maliyeci, bu durumdan dolayı aşırı vergi yükünün olabileceğini iddia etmişlerdir(Özsoy ve Yıldırım, 1994, s.42).

1.1.2. Piyasa Çözümleri

Negatif dışsallıkların çözümü aşamasında piyasa çözümleri olarak “Coase Teorisi (Mülkiyet Hakları Yaklaşımı)”, “Hicks-Kaldor Yaklaşımı” ve “Scitovsky Yaklaşımı” ön plana çıkmıştır.

1.1.2.1. Coase Teorisi

Ronald Coase, 1960 yılında yayınladığı “Toplumsal Maliyet Sorunu” isimli makalesinde piyasa işlemlerinin etkinlikten uzaklaşması halinde, karar birimlerinin aralarında bir pazarlık süreci oluşturarak etkinlik koşullarını yeniden sağlayabileceklerini ve bunun için de *mülkiyet haklarının* tesis edilmesi gerektiğini; böylece dışsallıklar için de bir piyasa oluşturularak onların piyasa başarısızlığı olmaktan uzaklaştırılabileceğini ifade etmiştir. Coase, makalesinde işlem maliyetleri kavramı üzerinde durmuş; mülkiyet haklarının serbestçe alınıp satılması ve işlem maliyetlerinin düşük olması durumunda karar birimlerinin aralarında pazarlık yapma olanağının arttığını ve bu durumun pareto etkinliğe ulaştığını açıklamıştır. Bu açıklamalara dayanarak, dışsal maliyetler söz konusu olduğunda devletin müdahale etmemesi gerektiğini ve Pigou tipi vergilerin (kendi deyimiyle Pigoucu geleneğin) etkinliği bozduğunu iddia etmiştir (Kargı ve Yüksel, 2010, s.197-198).

Coase teorisinin mülkiyet hakları ile olan bağlantısını bir örnek yardımı ile açıklamakta fayda vardır. Örneğin bir fabrikanın, bir ırmağı kirlettiğini varsayalım. Irmağın ağzına yakın yerlerdeki su kullanıcıları belli bir nitelikteki suyun mülkiyet hakkına sahiplerse, kendilerine gelen suyun niteliği bozulduğunda fabrikayı suyu kirlettiği için dava edebilirler. Fabrika bu durumda neden olduğu kirlenmenin maliyetini ödemek zorunda kalacaktır. Bir başka örnek ise, ırmaktaki suyun niteliğini yükselten ve böylece öteki su kullanıcılarına yarar sağlayan bir fabrika olabilir. Bu fabrika suyun niteliğini yasal olarak belirlenmiş bir düzeyin üzerine çıkarırsa, su kullanıcılarından bir ücret talep edebilir. Her iki durumda da su üzerindeki mülkiyet haklarının iyi belirlenmiş olması gerekir (Özsoy ve Yıldırım, 1994, s.40). Coase’ye göre bu tür görüşme ve pazarlık hallerinde devlet müdahalesine kalmadan ortaya çıkan negatif dışsallıklar içselleşerek sorun çözümlenmiş olacaktır. Fakat, Coase bu pazarlık ve görüşme maliyetlerine de vurgu yapmıştır. İşlem maliyetleri olarak adlandırılan bu maliyetlerin mümkün olduğu kadar minimum seviyede olması gerekmektedir.

Coase teorisine göre devletin herhangi bir müdahalede bulunması gerekmez, Tarafların anlaşması için işlem maliyetlerinin düşük tutulması ve mülkiyet haklarının iyi tanımlanması gerekmektedir (Kirmanoğlu, 2007, s.161).

1.1.2.2. Hicks-Kaldor Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre negatif dışsal ekonomilerin söz konusu olduğu üretim faaliyetlerinde, dışsal maliyete neden olan firmanın bundan zarar görene denkleştirici miktar olarak, üretim faaliyetinden elde ettiği dışsal faydayı karşılık olarak ödemesi gerekmektedir. Yani bu yaklaşımda devlet müdahalesi olmadan zarar görenin fayda sağlayandan bir tazminat alması gibi bir hüküm söz konusudur. Bu görüş, ilk olarak sosyal refahtaki artış ve azalışları açıklamada, İngiliz İktisatçı Nicholas Kaldor tarafından ortaya atılmıştır. Kaldor'un bu görüşü

daha sonra Hicks tarafından geliştirilmiştir. Kaldor-Hicks yaklaşımı literatürde Tazmin İlkesi olarakta bilinmektedir (Özsoy ve Yıldırım, 1994, s.41; Kargı ve Yüksel, 2010, s.198). Örneğin, Kaldor ve Hicks, Pareto optimumunu veren bir denge durumundan (B durumu), başka bir duruma (A durumu) geçişte, bazı kimseler zarar görürken, bazı kimselerin de yararlı çıkabileceklerinden hareketle, şöyle demektedirler: “Eğer bu değişiklikten yararlı çıkanların kazancı, zararlı çıkanların kayıplarından büyükse, böyle bir değişiklik sonucu toplumda refah artışı söz konusudur.” Bir başka deyişle, herhangi bir sosyal durum olan x ’ den bir başka sosyal durum y ’ ye geçildiğinde, bu değişiklikten kazançlı çıkanlar zarara uğrayanları tazmin edip, gene de kazançlarını sürdürüyorlarsa, y durumu x ’e göre toplum açısından tercih edilecektir (Yüksel, 2006, s.61).

1.1.2.3. Scitovsky Yaklaşımı: Pazarlık Ölçütü:

Kaldor-Hicks yaklaşımına bir alternatif olarak ortaya atılan bir teori de literatürde “pazarlık ölçütü” olarak bilinmektedir. Teori, Tibor Scitovsky tarafından ele alınmıştır. Bu yaklaşıma göre bir ekonomik birimin üretim yada tüketim faaliyeti sonucunda başka bir ekonomik birim dışsal maliyet yükleniyorsa dışsal maliyet yüklenen birim, buna neden olan ekonomik birimin söz konusu faaliyetini sınırlaması için pazarlığa girişmelidir. Bu pazarlık iki taraf arasında uzlaşma şeklinde olabilir (Aktan, 2006).

1.2. Negatif Dışsallıkların Önlenmesinde Çevresel Vergiler

Özellikle son yıllarda ortaya çıkan “küresel ısınma” kavramı ile ön plana çıkan ve devlet müdahalesini gerektiren düzenlemelerin başında çevre ile ilişkili üretim ve tüketim faktörlerine vergi yüklenilmesi gelmektedir. Negatif dışsallıkları önlemede kamu ekonomisi çözümünü savunan Pigou ve Plott’da, oluşan dışsallıkları içselleştirmede devletin piyasaya vergiler yüklemek suretiyle müdahale etmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Küresel ekonomi ile çevresel faktörler de küresel boyut kazanmış ve ulusal nitelik olmaktan çıkarak uluslararası bir niteliğe bürünmüştür. Yani küresel ısınma sonucunda küresel ısınmanın yaşandığı ülkelerin yanında diğer ülkelerde olumsuz bir şekilde etkilenebilmektedir. Bu durum ise olumsuz çevre faktörlerini önlemede tüm dünya ülkelerinin başrolde yer alabileceğini göstermektedir. Çalışmanın bu kısmında öncelikle Türkiye’de yürürlükte olan ve bir amacı da çevrede oluşan negatif dışsallıkları önlemek olan çevresel vergiler incelenecektir. Daha sonra ise diğer OECD ülkelerinde uygulanan ve Türkiye’deki gibi çevrede oluşan negatif dışsallıkları içselleştirmeyi de amaçlayan çevresel vergilere yer verilecektir.

1.2.1. Türkiye’deki Çevresel Vergiler

Türkiye’de çevre üzerinden alınan vergileri üç alt başlıkta inceleyebiliriz;

- a) Çevre Temizlik Vergisi,
 - b) Motorlu Taşıtlar Vergisi,
 - c) Taşıt Alımında Uygulanan Vergiler (ÖTV ve KDV'den bu kısımda bahsedilecektir.)
- Şimdi sırasıyla bu vergileri incelemekte fayda vardır.

1.2.1.1. Çevre Temizlik Vergisi

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44. maddesinde düzenlenmiş olan Çevre Temizlik Vergisinin konusu; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar olarak belirtilmiştir.

Burada geçen “belediye sınırları”, görev ve yetki alanlarını ifade eder. Mücavir alan, İmar Kanunu'na göre, imar mevzuatı bakımından belediyelerin yetki ve kontrolü altında bulunan köyleri ifade eder (Pehlivan, 2011, s.377).

Çevre Temizlik Vergisinin mükellefi binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlamaktadır. Konutların vergilendirilmesinde, kullandıkları konuta ait su aboneliği bulunanlar, çevre temizlik vergisinin de mükellefi olup, adlarına su bedeli ile birlikte tahakkuk edecek çevre temizlik vergisini de ödemekle yükümlü bulunmaktadırlar (Şenyüz ve diğerleri, 2008, s.296).

2462 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa göre, genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler, köyler, bunların kuracakları birlikler, darülaceze ve benzeri kuruluşlar ve üniversiteler tarafından münhasıran hizmetlerinde kullanılan binalar, Kızılay Genel Merkezi ile şubeleri ve kampları, Kredi ve Yurtlar Kurumuna ait öğrenci yurtları ile umuma açık ibadet yerleri, karşılıklı olmak şartıyla elçilik ve konsolosluk hizmetlerinde kullanılanlarla elçilerin ikametine mahsus olan binalar, milletlerarası kuruluşlar ve bunların temsilcilikleri tarafından kullanılan binalar ile bunların müştemilatı vergiye tabi değildir.

Konutlara ait çevre temizlik vergisi, 2011 yılı itibariyle su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına, büyük şehirlerde 20 kuruş, diğer yerlerde 16 kuruş olarak hesaplanır. Bu şekilde hesaplanan vergi, su tüketim faturası ile birlikte ödenir. İş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait vergi, büyük şehir dışındaki belediyelerde, yıllık 16 TL'den başlayan ve 1.900 TL'ye kadar yükselen ve binaların 7 grup üzerinden 5 dereceye ayrıldığı tabloda⁴ yer alan miktarlarda alınır. Büyükşehir belediye sınırları içinde vergi %25 artırılarak uygulanır (Pehlivan, 2011, s.378).

⁴ İlgili rakamlar 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliğinde “Büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelerde uygulanacak çevre temizlik vergisi” başlığında altında yer almaktadır.

Ülkemizde Çevre Temizlik Vergisi dışında “yönlendirmek ve denetlemek” amacıyla konmuş bir çevre vergisine rastlamak mümkün değildir. Bu vergi dışında dolaylı olarak çevreye olumlu katkıları olabilen Motorlu Taşıtlar Vergisi ve kaldırılıp kapsamı Özel Tüketim Vergisine kaydırılan Akaryakıt Tüketim Vergisi ile Taşıtlar Alım Vergisi çevresel vergiler grubuna dahil edilebilecek vergiler olarak kabul edilebilir (Toprak, 2006, s.157).

1.2.1.2. Motorlu Taşıtlar Vergisi

197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununda düzenlenmiş olan bu vergi, 23.02.1963 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 1. maddesine göre, otomobil, kamyon, otobüs vb. kara taşıtları; uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından sadece ilgili sicil bürolarına kayıt ve tescil edilmiş olanlardan Motorlu Taşıtlar Vergisi alınır. Buna karşılık, sicil bürolarına kayıt ve tescili yapılmamış olan taşıtlar bu verginin kapsamı dahilinde değildirler.

Yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı üzere bu verginin mükellefleri; trafik ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava taşıtları sicilinde adlarına motorlu taşıtlar kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir (MTVK Md. 3).

Çevre Temizlik Vergisinde olduğu gibi Motorlu Taşıtlar Vergisinde de, kamu kuruluşlarına ait taşıtlar, diplomatlara ait taşıtlar MTV'den istisnadır. Ayrıca sakatlara ait taşıtlar da sakatlık derecesine⁵ bağlı olarak istisna kapsamındadır.

1.2.1.3. Taşıtlar Alımında Kullanılan Vergisi

Türkiye’de motorlu taşıtlar alımında aracın motor hacmine göre önce aracın satış bedeli üzerinden ÖTV hesaplanmakta daha sonra ise hesaplanan ÖTV tutarı KDV matrahına ilave edilerek KDV hesaplanmaktadır. Bu durum ise vergi piramitleşmesine sebebiyet vermektedir.

Buna göre değişik silindir hacimlerindeki araçlarda ortaya çıkan vergi yükü aşağıdaki tablo 2’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2: Türkiye’de Motorlu Taşıtlar Üzerindeki Vergi Yüğü⁶

Araç Cinsi	ÖTV Yüğü	KDV (%18) Yüğü	Toplam Vergi Yüğü
<i>Binek Otomobil:Motor silindir hacmi</i>			
1600 cm ³ 'e kadar olanlar	37	24.6	61.6
1600-2000 cm ³ arasındakiler	80	32.4	112.4
2000 cm ³ üzerindeki	130	41.4	171.4

⁵ Sakatlık derecesi %90 ve daha fazla olan malul ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile sakatlık derecesi %90’ın altında olan diğer malul ve engellilerin özel tertibatlı (engellilerin kullanımına uygun) taşıtlardır.

⁶ 2011 yılında yapılan vergi oranı artışları dikkate alınarak düzenlenmiştir.

Panelvan (Arkası Koltuklu)			
İstiap haddi <850 kg.-<2000 cm ³	15	20.7	35.7
İstiap haddi <850 kg.-<2800 cm ³			
Diğerleri	84	33.1	117.1
Kamyon-Kamyonet (Açık Kasalı)	4	18.7	22.7
Minibüs	9	19.6	28.6
Midibüs	4	18.7	22.7
Otobüs	1	18.1	19.1
Motosiklet: Motor Silindir Hacmi			
250 cm ³ 'e kadar olanlar	22	21.9	43.9
250 cm ³ 'ün üzerindeki	37	24.6	61.6
Yat-Kotra	8	19.4	27.4
Uçak Helikopter	0.5	18.1	18.6

Kaynak: Bozdoğanoglu, 2008, http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20081213362.htm, (Erişim: 14/05/2011)

Yukarıdaki malların tüketicilere satışında, vergisiz satış bedeli üzerinden önce ÖTV hesaplanmakta, daha sonra ise satış bedeli ile ÖTV toplamı üzerinden de ayrıca KDV hesaplanmaktadır. Tüketicinin ödediği anahtar teslim fiyatı, bu vergilerinde dahil edildiği toplam satış bedelidir. Örneğin, motor silindir hacmi 2000 cm³'ün üzerinde olan bir binek otomobilin anahtar teslim fiyatı 45.000 TL ise, bu otomobilin fiyatı içindeki ÖTV ve KDV tutarları iç yüzde yöntemine göre şu şekilde hesaplanacaktır:

Anahtar teslim fiyatı: 45.000 TL

KDV (45.000x18/118) : 6.864 TL

ÖTV (45.000-6.864x130/230): 21.555 TL

Görüldüğü gibi, anahtar teslim fiyatı 45.000 TL olan binek otomobili için tüketici KDV ve ÖTV olarak toplam 28.419 TL ödemektedir. Başka bir ifade ile 45.000 TL'ye satılan aracın vergiler hariç satış fiyatı 16.581 TL'dir. Buna göre, motor silindir hacmi 2000 cm³'ün üzerinde olan binek otomobillerinde, anahtar teslim fiyatının %63.1'u vergidir (Bozdoğanoglu, 2008).

ÖTV ve KDV'nin motorlu taşıtlar vergisi mükelleflerine yüklendiği bir diğer yer ise akaryakıt aldıklarında ödedikleri tutar içerisindeki vergi miktarıdır. Özellikle benzin ve

dizelde kendisini gösteren bu vergilere gerek Türkiye gerekse diğer OECD ülkeleri incelenerek Ek-1 ve Ek-2’de değinilmiştir.

Örneğin, Ek-1’e göre Türkiye’de 1.1.2010 tarihi itibariyle litre başına dizel akaryakıt üzerinden alınan vergilerin oranı; ulusal para birimi bazında %1.305 iken, € bazında %0.6070’dır. Yine dizel akaryakıtı dikkate aldığımızda ulusal para birimi bazında Kore %528, € bazında ise İngiltere %0.6307 vergi uygulayarak listede ilk sırada yer almışlardır (OECD, 2010).

Ek 2’ye göre ise, Türkiye’de 1.1.2010 tarihi itibariyle litre başına kurşunsuz benzin üzerinden alınan vergilerin oranı; ulusal para birimi bazında %1.89 iken, € bazında %0.8802’dır. yine kurşunsuz benzini dikkate aldığımızda ulusal para birimi bazında Kore %745, € bazında ise Türkiye %0.8802 vergi uygulayarak ilk sırada yer almışlardır (OECD, 2010).

1.2.2. OECD Ülkelerinde Çevresel Vergiler

Türkiye’de olduğu gibi OECD ülkelerinde de çevre kirliliğini önlemeye yönelik çeşitli vergiler uygulamaktadır. Bu ülkelerde konulan vergilerin bir amacında verginin sosyal niteliğidir. Yani devletlerin en önemli gelir kaynağı olan vergilerin mali amacı bu noktada ikinci plana itilmekte ve nihai amaç extrafiscal amaçlardan biri olan “çevreyi korumak” olmaktadır.

Bu kapsamda dünya ülkelerinde uygulanan çevresel vergileri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Değirmendereli, 2000);

- a) Emisyon Vergileri
- b) Ürün Temelli Vergiler
- c) Kullanım Temelli Vergiler (Hizmet Harcı)
- d) Vergisel Farklılaştırmalar
- e) Vergisel Avantajlar Sağlanması.

Ekonomik araçların birçok çeşidi bulunmakla birlikte, devletlerin özellikle çevresel vergi ve harçları en yaygın araç olarak kullandığı göz çarpmaktadır. Bunun nedeni olarak da, çevre korumanın en etkili yolunun kişinin çevre tüketiminin maliyetine parasal katılımının sağlanması ve bu parasal katılımın da ancak çevresel vergiler aracılığı ile mümkün olmasıdır (Özel, 1999).

1.3. Türkiye ve OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilerin Analizi

Çalışmanın bu kısmında OECD’nin yayınlamış olduğu çevresel vergilere ilişkin veriler grafik ve tablolar yardımıyla Türkiye ve OECD ülkeleri dikkate alınarak incelenmiştir. Bu kapsamda yedi adet kriter dikkate alınmıştır. Bunlar aşağıda belirtildiği gibidir;

1- Türkiye ve OECD Ülkelerinde Birey Başına Düşen Çevresel Vergilerin Tutarının Karşılaştırılması,

2- Türkiye’de Çevresel Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payı,

3- Türkiye’deki Çevresel Vergi Gelirlerinin GSYİH İçerisindeki Payı,

4- OECD Ülkelerinin Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payının Aritmetik Ortalaması,

5- OECD Ülkelerinin Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının GSYİH içerisindeki Payı,

6- Türkiye’deki Çevresel Vergi Gelirleri ile OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Paylarının Karşılaştırılması,

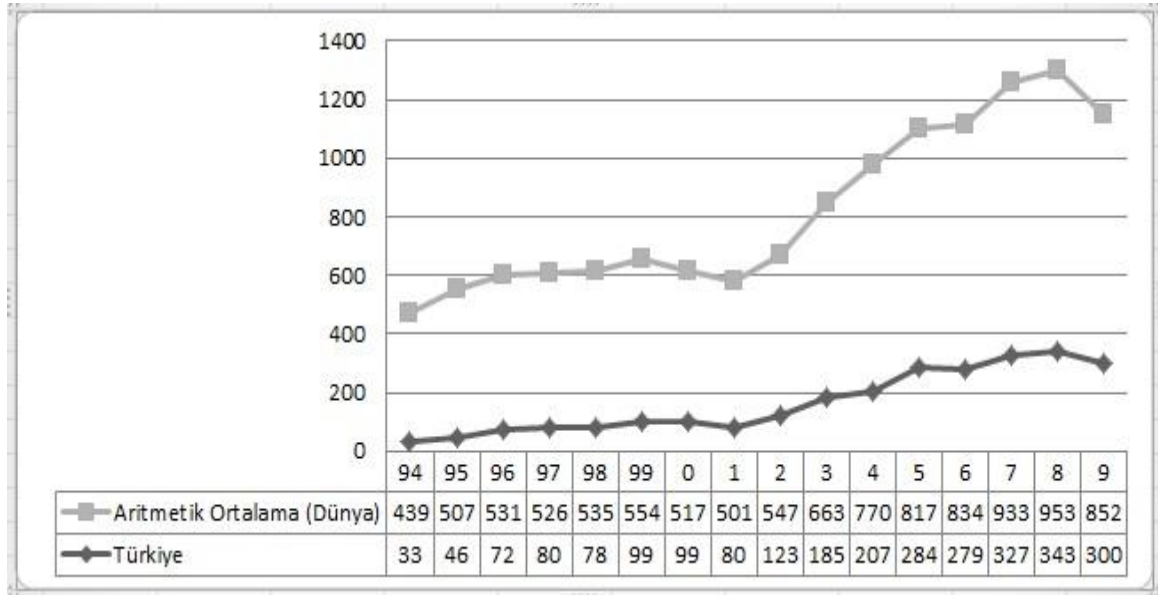
7- Türkiye’deki Çevresel Vergi Gelirleri ile OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının GSYİH İçerisindeki Paylarının Kıyaslanması.

Gerek Türkiye gerekse OECD ülkelerinde uygulanan Çevresel Vergilere ilişkin analiz sonuçları aşağıdaki gibidir.

1.3.1. Türkiye ve OECD Ülkelerinde Birey Başına Düşen Çevresel Vergilerin Tutarının Karşılaştırılması

Grafik 1’de Türkiye ve OECD ülkelerinde birey başına düşen yıllık çevresel vergi tutarları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu grafiğe göre, Türkiye’de yaşayan bireylerin OECD ülkelerinde yaşayan bireylerden daha az çevresel vergi ödediğini söyleyebiliriz. Bu grafiğe göre 2008 yılında OECD ülkelerinde yaşayan birey başına ortalama olarak 953 \$ vergi düşmektedir. Bu rakam aynı zamanda grafikteki en yüksek rakamdır. Olayı Türkiye bazına indirmediğimizde ise birey başına düşen çevresel vergi tutarının yine 2008 yılında gerçekleştiğini görmekteyiz. 2008 yılında bu rakam 343 \$’dır.

Şekil 1: Türkiye ve OECD Ülkelerinde Birey Başına Düşen Çevresel Vergilerin Tutarının Karşılaştırılması (USD) (1994-2009)

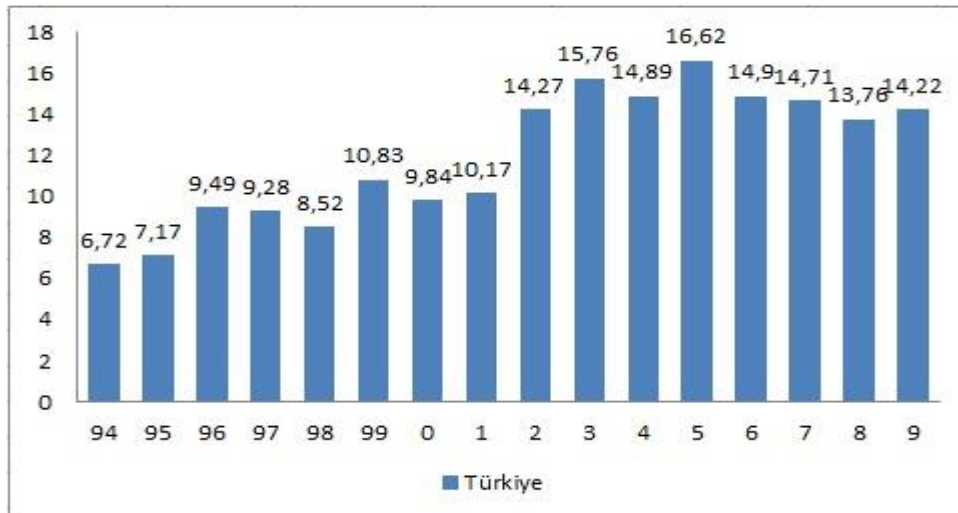

Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/eoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

1.3.2. Türkiye’de Çevresel Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payı

Grafik 2’ de 1994-2009 yılları arasında Türkiye’de çevre vergilerinden elde edilen tahsilat rakamlarının toplam vergi gelirleri içerisindeki payı gösterilmiştir. Grafikte de görüldüğü üzere özellikle 2001 yılından sonra çevresel vergilerin toplam vergi gelirleri tahsilatı içerisindeki payında önemli bir artış gerçekleşmiştir. Bu rakam 2005 yılında %16.62 ile en üst seviyeye ulaşmıştır.

Şekil 2: Türkiye’de Çevresel Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payı (1994-2009) (%)

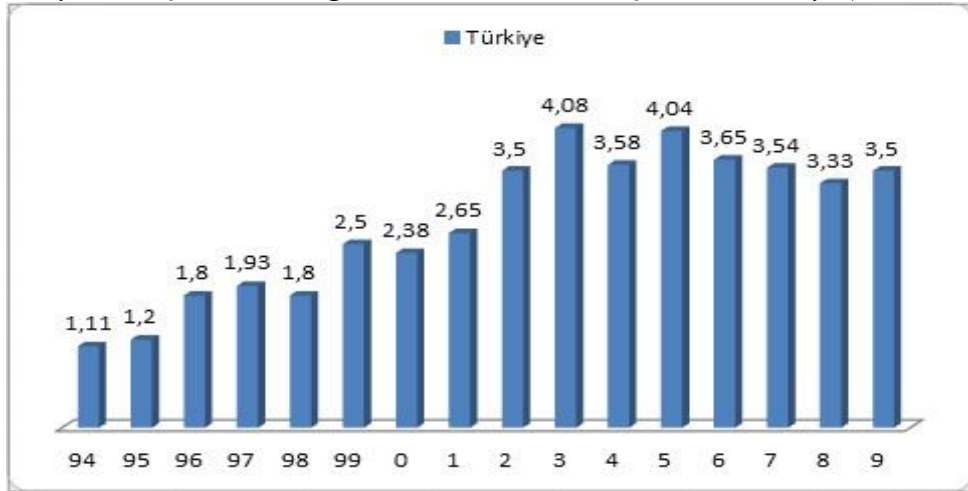

Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

1.3.3. Türkiye'deki Çevresel Vergi Gelirlerinin GSYİH İçerisindeki Payı

Grafik 3'de Türkiye'de 1994-2009 yılları arasındaki çevresel vergilerden elde edilen vergi gelirlerinin GSYİH içerisindeki payları gösterilmiştir. Bu grafiğe göre 2003 yılında %4.08 ile bu oran maksimum seviye de gerçekleşmiştir. 2009 yılında ise bu rakam %3.5'dir. Bu durum ise çevresel vergi gelirlerinin GSYİH'daki artışlar karşısında erimediğini göstermektedir.

Şekil 3: Türkiye'deki Çevresel Vergi Gelirlerinin GSYİH İçerisindeki Payı (1994-2009) (%)

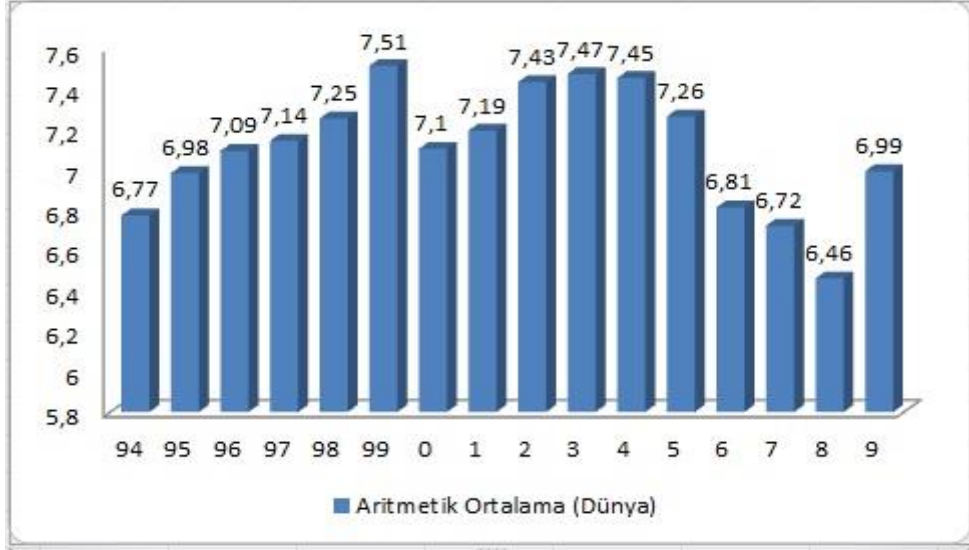
Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

1.3.4. OECD Ülkelerinin Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payının Aritmetik Ortalaması

Grafik 4'de 1994-2009 yılları arasındaki OECD ülkelerinin çevresel vergilere ait vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının aritmetik ortalamasının analize yer verilmiştir. Bu verilere göre 1994-2009 yılları arasında bu oran %6.46-%7.51 arasında

değişmektedir. 1999 yılında %7.51 olarak en üst seviyede gerçekleşen bu rakam 2008 yılında ise %6.46 ile en alt seviyede gerçekleşmiştir.

Şekil 4: OECD Ülkelerinin Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payının Aritmetik Ortalaması (%) (1994-2009)

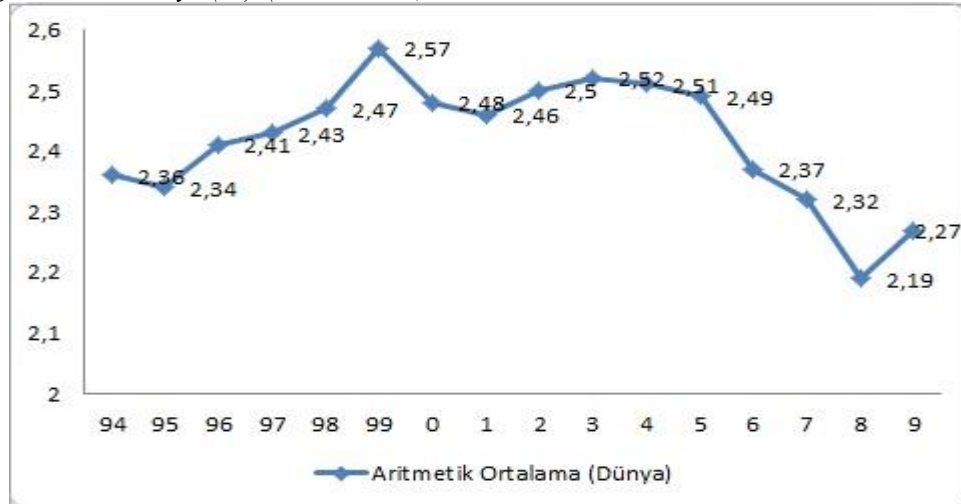

Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

1.3.5. OECD Ülkelerinin Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının GSYİH içerisindeki Payı

Grafik 5’de OECD ülkelerinde tahsil edilen çevresel vergi gelirlerinin aritmetik ortalamasının GSYİH içerisindeki payına değinilmiştir. Bu grafiğe göre ilgili oran %2 civarında seyretmektedir. 2008’de %2.19 olarak en alt seviyede gerçekleşen bu rakam 1999 yılında %2.57 oranında gerçekleşerek maksimum seviyede yer almıştır.

Şekil 5: OECD Ülkelerinin Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının GSYİH içerisindeki Payı (%) (1994-2009)

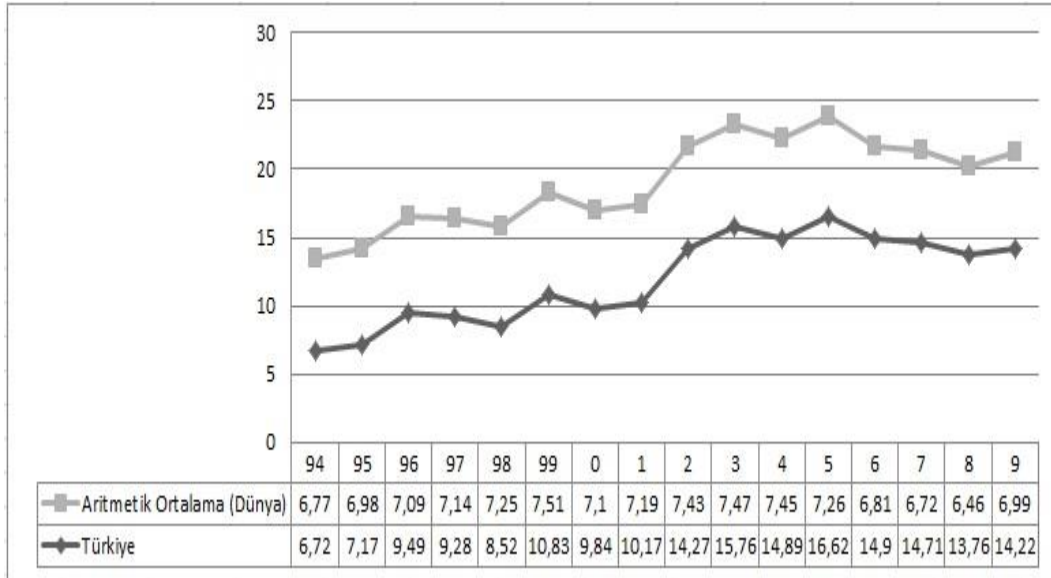

Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

1.3.6. Türkiye'deki Çevresel Vergi Gelirleri ile OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Paylarının Karşılaştırılması

Grafik 6 incelendiğinde, Türkiye'de tahsil edilen çevre vergilerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının OECD ülkelerindeki çevresel vergilere ait vergi gelirlerinin aritmetik ortalamasının toplam vergi gelirleri içerisindeki payından 1994 yılı hariç daha yüksek olduğunu görmekteyiz. OECD ülkeleri ile Türkiye arasındaki fark özellikle 2005 yılında %9.36'lık bir farkla maksimum seviyeye ulaşmıştır. Bu durum ise Türkiye'nin çevresel vergileri mali amacının yanında dışsallıkları önlemede önemli bir araç olarak kullandığını göstermektedir.

Şekil 6: Türkiye'deki Çevresel Vergi Gelirleri ile OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Paylarının Karşılaştırılması (%) (1994-2009)

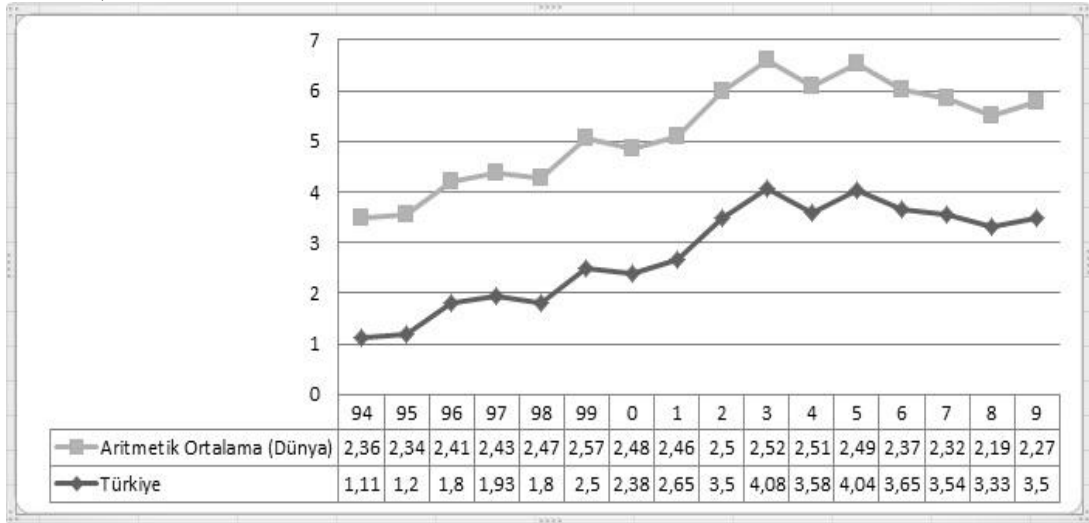

Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

1.3.7. Türkiye'deki Çevresel Vergi Gelirleri ile OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının GSYİH İçerisindeki Paylarının Kıyaslanması

Grafik 7’de ise Türkiye’deki çevre vergisi gelirleri ile dünya ülkelerindeki çevre vergisine ait vergi gelirlerinin aritmetik ortalamasının GSYİH İçerisindeki paylarının kıyaslanmasına yer verilmiştir. Grafikte de görüldüğü üzere bu oran gerek Türkiye gerekse Dünya ülkelerinin aritmetik ortalamasında %1.11 - 4.08 arasında seyretmektedir. En düşük oran olan %1.11 1994 yılında Türkiye’de gerçekleşirken en yüksek oran olan %4.08 ise yine Türkiye tarafından 2003 yılında gerçekleşmiştir. Bu durum ise çevre vergilerinin mali olmayan amacının yanında vergilerin mali amacına da hizmet ettiğini göstermektedir.

Şekil 7: Türkiye’deki Çevresel Vergi Gelirleri ile OECD Ülkelerindeki Çevresel Vergilere Ait Vergi Gelirlerinin Aritmetik Ortalamasının GSYİH İçerisindeki Paylarının Kıyaslanması (%) (1994-2009)

Kaynak: OECD (2011), Revenues from environmentally related taxes per capita, <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, (Erişim: 15/04/2011).

Çevresel vergilerin nitelik itibariyle mali amaç dışında kalıp devletlerin sosyal fonksiyonlarını gerçekleştirmede bir araç olduğu gerçektir. Bundan dolayı gerek Türkiye gerekse OECD ülkeleri çevresel vergilere ayrı bir önem vermektedir. Verilen önem çevresel vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri ve GSYİH içerisindeki payının seyrinden de açıkça anlaşılabilir.

Bu sayede çevreye zarar veren etkenlerin önüne geçilmeye çalışılarak çevre kirliliğinden oluşan negatif dışsallıkların önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu noktada vurgulanması gereken diğer bir husus da, vergilerin negatif dışsallıkların içselleştirilmesinde kullanılan bir araç olduğudur.

Sonuç

Devlete ait gelir kaynakları içerisinde vergiler ilk sırada yer almaktadır. Vergiler ülkeler için mali amaçlarının yanında bir takım sosyal fonksiyon görevi de üstlenebilmektedirler. Bu sosyal fonksiyonlardan birisi de çevre kirliliği dolayısıyla oluşan negatif dışsallıkların içselleştirilmesidir.

Bu amaçla Türkiye’de Çevre Temizlik Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi ve ÖTV ile KDV’yi de kapsayan taşıt alımında uygulanan vergilere yer verilmektedir. Yine Türkiye’de akaryakıt üzerindeki vergilerde çevre kirliliğinden doğacak olumsuzlukları önlemede birer araç olarak kullanılmaktadır. OECD ülkelerinde de çevre kirliliğini önlemeye yönelik vergi mevzuatında düzenlemelere yer verilmiştir. Emisyon Vergileri, Ürün Temelli Vergiler, Kullanım Temelli Vergiler (Hizmet Harcı), Vergisel Farklılaştırmalar, Vergisel Avantajlar sağlanması gibi bir takım düzenlemeler ile OECD ülkelerinde de çevre kirliliği önlenmeye çalışılmaktadır.

Çalışmanın son kısmında ise ekler kısmında yer alan verilerden yararlanılarak hazırlanmış grafiklere ve yorumlara yer verilmiştir. Bu grafiklerde OECD tarafından yayınlanmış ve 01.03.2011 tarihinde güncellenmiş veriler kullanılarak gerek Türkiye gerekse tablolarda belirtilen ülkeler açısından çevresel vergilere ait verilere yer verilmiştir. Ekler kısmında yer alan tablolardan faydalanarak Türkiye ve OECD ülkeleri sınıflandırması yoluna gidilmiş ve karşılaştırma yapılmıştır.

Çalışmada yer alan grafiklerden de anlaşılacağı üzere 1994 yılına nispeten ilerleyen yıllarda ülkelerin çevresel vergilere vermiş oldukları önem artmıştır. Bu yargıya ise ülkelerde tahsil edilen çevresel vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki ve GSYİH içerisindeki paylarındaki artışa bağlı olarak ulaşıldığını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Akdoğan, A. (2009), *Kamu Maliyesi*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 13. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.

Aktan, C. C. (2003), *Kamu Ekonomisi ve Kamu Maliyesi*, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Birleşik Matbaacılık, İzmir.

- Aktan, C. C. (2006), *Piyasa Başarısızlığının Anatomisi ve Kamu Ekonomisinin Rasyoneli, Kamu Ekonomisi ve Kamu Politikası*, Ed: Coşkun Can Aktan, Dilek Dileyici, İstiklal Y. Vural, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Armağan, R. (2003), Kamu Ekonomisinde Dışsallıklar ve Dışsallıkların İçselleştirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 159-178.
- Bozdoğanoglu, B. (2008), Motorlu Taşıtlı Alımında Uygulanan Vergiler ve Motorlu Taşıtlı Vergilendirme Tekniğinin AB Uygulamaları İle Karşılaştırılması, *Yaklaşım Dergisi*, 14 Mayıs 2011 tarihinde http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=20081213362.htm adresinden erişildi.
- Chan W. (2007), After The Stern Report: The Role Of Taxation In Environmental Regulation, *Law, Science and Policy*, 2007, 3, 97-121.
- Değirmendereli, A. (2000), Çeşitli Ülkelerde Uygulanan Ekolojik Vergiler, *Mevzuat Dergisi*, Yıl 3, Sayı 33, 10 Nisan 2011 tarihinde <http://www.mevzuatdergisi.com/2000/09a/01.htm>, adresinden erişildi.
- Hindriks J. , Myles G. D. (2006), *Intermediate Public Economics*, The MIT Pres, Cambridge, London.
- Jamali, T. (2005), *Ekolojik Vergiler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kargı, V., Yüksel, C. (2010), Çevresel Dışsallıklarda Kamu Ekonomisi Çözümleri, *Maliye Dergisi*, 159, 183-202.
- Kirmanoglu, H. (2007), *Kamu Ekonomisi Analizi*, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Küçükkaya, A. (2008), *Avrupa Birliği Ortak Çevre Politikası Çerçevesinde Çevre Vergileri ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Nath, S. K. (1973), *A Perspective of Welfare Economics*, Great Britain: Macmillan.
- OECD (2010), *Comparisons Of Developments In Tax Rates Over Time*, 15 Nisan 2011 tarihinde <http://www2.oecd.org/econinst/queries/index.htm>, adresinden erişildi.
- Özel, S. (1999), Tüketim, Çevre ve Vergi İlişkisi, *Yaklaşım Dergisi*, 10 Nisan 2011 tarihinde http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/read_frame.asp?file_name=1999041636.htm, adresinden erişildi.
- Özsoy, İ., Yıldırım, U. (1994), Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Ekonomik Yaklaşımlar ve Öneriler, *Çevre Dergisi*, 11, 39-42.
- Pehlivan, O. (2011), *Vergi Hukuku, Genel İlkeler ve Türk Vergi Sistemi*, Celepler Matbaacılık, Trabzon.

Plott, C. R. (1966), Externalities and Corrective Taxes, *Economica*, Vol. XXXIII, No:129, 84-87.

Sandmo, A. (2000), *The Public Of The Environment*, Oxford University Press, New York, USA.

Şenyüz, D., Yüce, M., Gerçek, A. (2008), *Türk Vergi Sistemi Dersleri*, Ekin Yayınevi, Bursa.

Toprak, D. (2006), *Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Çevre Politikaları Ve Mali Araçlar*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(4), 146-169.

Tullock, G. (2005), *Public Goods, Redistribution and Rent Seeking*, Edward Elgar Publishing, Massachusetts, USA.

Yüksel, C. (2006), *Dışsallıklarda Kamusal Çözümler: Türkiye Uygulaması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Ek- 1: Dizel İçin Vergi Oranları (%)

	Oranların Yıllık Ortalama Değişimi, € Başına Ulusal Para Birimi							Litre Başına Vergi Oranı, Ulusal Para Birimi							Litre Başına Vergi Oranı, €						
	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	1.1.98	1.1.00	1.1.02	1.1.04	1.1.06	1.1.08	1.1.10	1.1.98	1.1.00	1.1.02	1.1.04	1.1.06	1.1.08	1.1.10
Kanada (Federe)	1.67	1.37	1.48	1.62	1.42	1.56	1.59	0.040	0.040	0.040	0.040	0.040	0.040	0.040	0.0252	0.0252	0.0252	0.0252	0.0252	0.0252	0.0252
Kanada (Federe+Taşra)	1.67	1.37	1.48	1.62	1.47	1.56	1.59	0.176	0.176	0.178	0.183	0.190	0.171	0.194	0.1110	0.1110	0.1121	0.1152	0.1196	0.1077	0.1222
Meksika	10.17	8.72	9.09	14.01	14.96	16.31	18.76	0.936	1.350	2.336	1.247	-0.667	-3.072	-0.828	0.0499	0.0720	0.1246	0.0665	-0.0355	-0.1638	-0.0441
ABD (Federe)	1.12	0.92	0.95	1.24	1.37	1.46	1.39	0.064	0.064	0.064	0.064	0.064	0.064	0.064	0.0464	0.0464	0.0464	0.0464	0.0464	0.0464	0.0464
ABD (Federe+Taşra)	1.12	0.92	0.95	1.24	1.37	1.46	1.39	0.120	0.121	0.122	0.124	0.127	0.126	0.131	0.0867	0.0872	0.0878	0.0889	0.0914	0.0906	0.0939
Avustralya	1.79	1.59	1.74	1.69	1.63	1.75	1.78	0.000	0.381	0.381	0.381	0.381	0.381	0.381	0.0000	0.2141	0.2141	0.2141	0.2141	0.2141	0.2141
Japonya	146.42	99.47	118.06	134.44	161.25	151.16	130.00	32.10	32.10	32.10	32.10	32.10	32.10	32.10	0.2469	0.2469	0.2469	0.2469	0.2469	0.2469	0.2469
Kore	1565.6	1043.5	1175.5	1422.62	1272.99	1609.51	1771.23	55.20	178.30	241.70	339.20	449.00	523.00	528.0	0.0312	0.1007	0.1365	0.1915	0.2535	0.2953	0.2981
Yeni Zelanda	2.10	2.03	2.04	1.87	1.86	2.08	2.22	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
Avusturya	13.85	13.76	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	3.890	3.890	0.282	0.302	0.297	0.347	0.347	0.2808	0.2827	0.2820	0.3020	0.2970	0.3470	0.3470
Belçika	40.62	40.34	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	11.700	11.700	0.290	0.315	0.341	0.318	0.335	0.2880	0.2900	0.2900	0.3148	0.3413	0.3179	0.3353
Çek Cum.	36.05	35.60	30.80	31.89	27.77	24.97	26.47	7.308	8.150	8.150	9.950	9.950	9.950	10.95	0.2761	0.3079	0.3079	0.3760	0.3760	0.3760	0.4137
Danimarka	7.50	7.45	7.43	7.44	7.45	7.45	7.45	2.278	2.290	2.736	3.012	3.014	3.084	3.187	0.3060	0.3076	0.3675	0.4045	0.4048	0.4142	0.4280
Finlandiya	5.98	5.95	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.806	1.806	0.304	0.319	0.319	0.364	0.364	0.3019	0.3037	0.3037	0.3194	0.3194	0.3640	0.3640
Fransa	6.60	6.56	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	2.408	2.552	0.374	0.417	0.417	0.428	0.428	0.3648	0.3890	0.3735	0.4169	0.4169	0.4284	0.4284
Almanya	1.97	1.96	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.620	0.740	0.440	0.470	0.470	0.470	0.470	0.3149	0.3784	0.4397	0.4704	0.4704	0.4704	0.4704
Yunanistan	330.73	340.75	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	77.000	83.000	0.245	0.245	0.245	0.293	0.382	0.2328	0.2436	0.2450	0.2450	0.2450	0.2930	0.3820
Macaristan	240.57	260.04	242.96	251.66	251.35	252.15	280.72	0.000	69.600	69.600	85.000	85.000	88.900	97.35	0.0000	0.2479	0.2479	0.3028	0.3028	0.3167	0.3468
İzlanda	79.70	72.58	86.18	87.14	87.63	128.66	171.80	0.000	0.000	0.000	0.000	41.000	41.000	55.65	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.2386	0.2386	0.3240
İrlanda	0.79	0.79	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.256	0.256	0.302	0.368	0.368	0.368	0.449	0.3258	0.3252	0.3019	0.3681	0.3681	0.3681	0.4492
İtalya	1943.6	1936.3	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	747.27	747.50	0.382	0.403	0.413	0.423	0.423	0.3846	0.3861	0.3817	0.4032	0.4130	0.4230	0.4230
Lüksemburg	40.62	40.34	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	14.010	10.200	0.253	0.268	0.278	0.302	0.310	0.3449	0.2529	0.2529	0.2679	0.2779	0.3020	0.3100
Hollanda	2.22	2.20	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.698	0.775	0.345	0.366	0.365	0.387	0.365	0.3147	0.3518	0.3451	0.3658	0.3649	0.3866	0.3649
Norveç	8.47	8.11	7.51	8.37	8.02	8.26	8.74	3.875	4.460	3.260	3.390	3.500	3.950	4.140	0.4434	0.5104	0.3731	0.3879	0.4005	0.4520	0.4738
Polonya	3.92	4.01	3.86	4.53	3.78	3.52	4.33	0.415	0.850	0.980	1.014	1.138	1.142	1.282	0.0958	0.1962	0.2262	0.2340	0.2626	0.2635	0.2959
Portekiz	201.70	200.48	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	57.900	49.300	0.272	0.308	0.314	0.364	0.364	0.2871	0.2459	0.2721	0.3083	0.3144	0.3644	0.3644
Slovak Cum.	39.54	42.60	42.69	40.02	33.77	31.25	1.00	9.500	12.500	11.200	14.500	14.500	14.500	0.368	0.3040	0.4001	0.3584	0.4641	0.4641	0.4641	0.3680
İspanya	167.18	166.39	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	44.107	44.901	0.294	0.294	0.294	0.302	0.331	0.2638	0.2699	0.2939	0.2939	0.2939	0.3020	0.3310
İsveç	8.92	8.45	9.16	9.12	9.25	9.65	10.63	2.672	2.922	3.121	3.331	3.665	4.160	4.335	0.2513	0.2748	0.2936	0.3133	0.3447	0.3913	0.4078
İsviçre	1.62	1.56	1.47	1.54	1.64	1.58	1.51	0.759	0.759	0.759	0.759	0.759	0.759	0.759	0.5028	0.5028	0.5028	0.5028	0.5028	0.5028	0.5028
Türkiye	0.29	0.58	1.42	1.78	1.79	1.90	2.15	0.058	0.197	0.468	0.656	0.835	0.925	1.305	0.0272	0.0918	0.2178	0.3050	0.3883	0.4302	0.6070
İngiltere	0.68	0.61	0.63	0.68	0.68	0.80	0.89	0.393	0.430	0.458	0.471	0.471	0.504	0.562	0.4409	0.4825	0.5143	0.5286	0.5286	0.5651	0.6307

Kaynak: OECD, (2010), <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, Erişim: 15/04/2011.

Ek- 2: Kurşunsuz Benzin İçin Vergi Oraları (%)

	Oranların Yıllık Ortalama Değişimi, € Başına Ulusal Para Birimi							Litre Başına Vergi Oranı, Ulusal Para Birimi							Litre Başına Vergi Oranı, €							
	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	1.1.98	1.1.00	1.1.02	1.1.04	1.1.06	1.1.08	1.1.10	1.1.98	1.1.00	1.1.02	1.1.04	1.1.06	1.1.08	1.1.10	
Kanada (Federe)	1.665	1.371	1.484	1.617	1.424	1.561	1.586	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.0631	0.0631	0.0631	0.0631	0.0631	0.0631	0.0631	0.0631
Kanada (Federe+Taşra)	1.665	1.371	1.484	1.617	1.468	1.561	1.586	0.23	0.23	0.23	0.24	0.25	0.23	0.24	0.1451	0.1451	0.1466	0.1516	0.1555	0.1422	0.1524	0.1524
Meksika	10.167	8.716	9.088	14.014	14.961	16.306	18.756	1.38	1.91	2.98	1.87	0.36	-1.37	-1.23	0.0733	0.1021	0.1590	0.0997	0.0191	-0.0729	-0.0658	-0.0658
ABD (Federe)	1.121	0.924	0.946	1.244	1.370	1.462	1.389	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.0350	0.0350	0.0350	0.0350	0.0350	0.0350	0.0350	0.0350
ABD (Federe+Taşra)	1.121	0.924	0.946	1.244	1.370	1.462	1.389	0.09	0.09	0.09	0.09	0.10	0.10	0.11	0.0662	0.0670	0.0674	0.0681	0.0697	0.0748	0.0786	0.0786
Avustralya	1.787	1.589	1.738	1.691	1.635	1.751	1.781	0.46	0.46	0.38	0.38	0.38	0.38	0.38	0.2595	0.2595	0.2141	0.2141	0.2141	0.2141	0.2141	0.2141
Japonya	146.4	99.5	118.1	134.4	161.3	151.2	130.0	53.8	53.8	53.8	53.8	53.8	53.8	53.8	0.4139	0.4139	0.4139	0.4139	0.4139	0.4139	0.4139	0.4139
Kore	1565.6	1043.5	1175.5	1422.6	1273.0	1609.5	1771.2	476.1	744.7	743.8	743.3	743.7	745.0	745.0	0.2688	0.4204	0.4199	0.4197	0.4199	0.4206	0.4206	0.4206
Yeni Zelanda	2.097	2.029	2.037	1.873	1.863	2.084	2.223	0.30	0.32	0.32	0.36	0.41	0.43	0.43	0.1359	0.1453	0.1440	0.1620	0.1853	0.1913	0.1913	0.1913
Avusturya	13.885	13.760	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.61	5.61	0.41	0.42	0.42	0.44	0.44	0.4049	0.4047	0.4070	0.4170	0.4170	0.4420	0.4420	0.4420
Belçika	40.621	40.340	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	20.46	20.46	0.51	0.51	0.59	0.62	0.57	0.5037	0.5072	0.5074	0.5076	0.5922	0.6227	0.5706	0.5706
Çek Cum.	36.049	35.599	30.804	31.891	27.766	24.969	26.466	9.71	10.84	10.84	11.84	11.84	11.84	12.84	0.3670	0.4096	0.4096	0.4474	0.4474	0.4474	0.4852	0.4852
Danimarka	7.499	7.454	7.431	7.440	7.451	7.455	7.446	3.31	3.81	4.09	4.01	4.07	4.11	4.25	0.4448	0.5114	0.5493	0.5380	0.5466	0.5524	0.5708	0.5708
Finlandiya	5.983	5.946	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	3.32	3.32	0.56	0.59	0.59	0.63	0.63	0.5555	0.5589	0.5589	0.5876	0.5876	0.6270	0.6270	0.6270
Fransa	6.601	6.560	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	3.84	3.85	0.59	0.59	0.59	0.61	0.61	0.5820	0.5863	0.5867	0.5892	0.5892	0.6069	0.6069	0.6069
Almanya	1.969	1.956	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	0.98	1.10	0.62	0.65	0.65	0.65	0.65	0.4977	0.5624	0.6200	0.6545	0.6545	0.6545	0.6545	0.6545
Yunanistan	330.73	340.75	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	107.00	107.00	0.30	0.30	0.31	0.36	0.61	0.3235	0.3140	0.2960	0.2960	0.3130	0.3590	0.6100	0.6100
Macaristan	240.57	260.04	242.96	251.66	251.35	252.15	280.72	0.00	79.30	79.30	103.50	103.50	103.50	120.0	0.0000	0.2825	0.2825	0.3687	0.3687	0.3687	0.4275	0.4275
İzlanda	79.698	72.585	86.178	87.140	87.634	128.66	171.80	0.00	39.10	39.10	42.23	42.23	42.23	62.61	0.0000	0.2276	0.2276	0.2458	0.2458	0.2458	0.3644	0.3644
İrlanda	0.786	0.788	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	0.29	0.29	0.40	0.44	0.44	0.44	0.54	0.3745	0.3739	0.4014	0.4427	0.4427	0.4427	0.5432	0.5432
İtalya	1943.6	1936.3	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1022.3	1022.3	0.52	0.54	0.56	0.56	0.56	0.5260	0.5280	0.5203	0.5418	0.5640	0.5640	0.5640	0.5640
Lüksemburg	40.621	40.340	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	14.01	15.01	0.37	0.44	0.44	0.46	0.46	0.3449	0.3721	0.3723	0.4421	0.4421	0.4621	0.4621	0.4621
Hollanda	2.220	2.204	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.27	1.32	0.63	0.66	0.67	0.69	0.67	0.5714	0.5968	0.6270	0.6648	0.6681	0.6890	0.6742	0.6742
Norveç	8.466	8.113	7.509	8.370	8.017	8.257	8.739	4.32	5.28	4.47	4.72	4.89	5.19	5.40	0.4944	0.6042	0.5115	0.5401	0.5596	0.5939	0.6179	0.6179
Polonya	3.916	4.008	3.857	4.527	3.784	3.524	4.333	0.83	1.26	1.46	1.51	1.40	1.65	1.66	0.1915	0.2901	0.3379	0.3494	0.3219	0.3803	0.3826	0.3826
Portekiz	201.70	200.48	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	94.70	74.30	0.48	0.52	0.56	0.58	0.58	0.4695	0.3706	0.4795	0.5226	0.5580	0.5830	0.5830	0.5830
Slovak Cum.	39.541	42.602	42.694	40.022	33.775	31.246	1.000	10.30	13.30	11.80	15.50	15.50	15.50	0.51	0.3296	0.4257	0.3777	0.4961	0.4961	0.4961	0.5145	0.5145
İspanya	167.18	166.39	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	60.75	61.84	0.40	0.40	0.40	0.40	0.42	0.3634	0.3717	0.3957	0.3957	0.3957	0.3957	0.4247	0.4247
İsveç	8.916	8.445	9.161	9.124	9.250	9.645	10.631	4.47	4.47	4.62	4.79	4.99	5.29	5.50	0.4205	0.4205	0.4346	0.4505	0.4694	0.4976	0.5173	0.5173
İsviçre	1.622	1.558	1.467	1.544	1.643	1.584	1.509	0.73	0.73	0.73	0.73	0.73	0.73	0.74	0.4819	0.4846	0.4846	0.4846	0.4846	0.4846	0.4935	0.4935
Türkiye	0.290	0.576	1.418	1.777	1.786	1.899	2.149	0.11	0.32	0.73	0.97	1.36	1.48	1.89	0.0495	0.1475	0.3384	0.4490	0.6340	0.6871	0.8802	0.8802
İngiltere	0.676	0.609	0.629	0.679	0.684	0.798	0.891	0.40	0.47	0.46	0.47	0.47	0.50	0.56	0.4521	0.5299	0.5143	0.5286	0.5286	0.5651	0.6307	0.6307

Kaynak: OECD, (2010), <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, Erişim: 15/04/2011

Ek-3 : Birey Başına Düşen Çevresel Vergi Tutarı (1994-2009) (\$)

Ülkeler	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Avusturalya	504	558	594	650	586	605	506	461	505	619	733	747	719	822	879	803
Avusturya	468	573	636	638	630	626	594	653	715	892	1004	1016	1014	1140	1246	1155
Belçika	520	604	643	603	605	596	511	510	539	672	811	842	812	900	931	
Kanda	325	340	347	351	329	325	324	309	326	374	401	426	460	494	494	469
Şili	46	58	67	77	78	72	77	73	70	72	80	98	101	120	100	100
Çek Cumhuriyeti	117	149	162	148	158	162	146	167	200	245	304	360	388	474	585	497
Danimarka	1180	1501	1587	1488	1628	1687	1437	1397	1564	1836	2163	2299	2415	2610	2700	2224
Estonya	12	22	39	54	72	66	61	87	97	128	177	224	259	334	402	381
Finlandiya	554	711	769	794	844	868	741	719	802	1013	1182	1152	1190	1276	1388	1184
Fransa	559	662	672	597	612	605	498	462	521	614	695	679	698	751	796	748
Almanya	626	694	650	568	571	589	541	581	617	786	844	831	849	903	971	919
Yunanistan	317	394	424	399	389	343	312	292	303	381	435	438	458	545	661	
Macaristan	120	126	125	129	158	156	137	144	177	223	303	325	337	413	451	389
İzlanda	648	756	826	839	920	997	919	665	706	959	1222	1640	1492	1717	1035	680
İrlanda	500	579	623	617	688	753	720	626	725	912	1132	1208	1286	1452	1452	1145
İsrail				540	505	513	553	513	471	503	588	610	644	774	900	839
İtalya	693	831	831	765	735	743	617	598	615	789	851	858	888	963	975	960
Japonya	645	717	640	570	526	610	644	571	550	596	636	628	586	573	613	660
Kore	195	251	303	294	196	258	310	318	333	371	389	459	509	600	511	413
Lüksemburg	1372	1417	1411	1310	1338	1378	1292	1288	1402	1804	2290	2405	2382	2740	2984	2620
Meksika	85	36	35	55	80	106	85	110	132	95	61	31	-17	-20	-162	18
Hollanda	757	884	971	911	931	988	907	912	948	1181	1398	1504	1619	1748	1988	1862
New Zelanda	227	245	239	251	206	210	182	181	215	267	289	312	288	335	304	282
Norveç	984	1189	1317	1291	1169	1156	1085	1104	1261	1442	1674	1834	1972	2285	2271	1882
Polonya	43	50	73	72	78	87	88	97	102	113	131	163	167	227	269	
Portekiz	325	385	400	361	404	405	300	333	387	466	528	535	545	616	605	548
Slovak Cum.	102	107	109	105	104	110	118	110	141	208	261	271	292	330	360	313
Slovenya							244	289	341	423	502	497	511	612	702	772
İspanya	274	317	321	304	337	348	308	303	337	429	494	533	528	588	578	522
İsveç	684	792	966	837	848	820	758	702	791	994	1114	1150	1177	1285	1341	1170
İsviçre	757	883	858	708	768	776	721	755	818	947	1029	1080	1073	1137	1304	1276
Türkiye	33	46	72	80	78	99	99	80	123	185	207	284	279	327	343	300
İngiltere	513	574	606	677	765	792	749	686	733	825	954	954	977	1137	1049	912
ABD	297	308	289	306	324	337	345	337	337	346	357	375	383	385	374	359
Ağırlıklı Ort.	394	440	434	415	417	440	419	405	425	485	528	542	546	586	584	563
Aritmetik Ort.	439	507	531	526	535	554	517	501	547	663	770	817	834	933	953	852

Kaynak: OECD, (2010), <http://www2.oecd.org/econinst/queries/index.htm>, Erişim: 15/04/2011.

Ek- 4: Çevresel Vergi Gelirlerinin GSYİH İçerisindeki Payları (1994-2009) (%)

Ülkeler	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Avustralya	2.46	2.56	2.49	2.74	2.80	2.67	2.36	2.28	2.27	2.20	2.17	2.00	1.81	1.75	1.81	1.78
Avusturya	1.90	2.02	2.24	2.48	2.39	2.40	2.52	2.76	2.80	2.87	2.84	2.76	2.60	2.54	2.51	2.53
Belçika	2.21	2.25	2.43	2.45	2.40	2.40	2.25	2.26	2.20	2.24	2.34	2.34	2.14	2.08	1.96	
Kanda	1.67	1.68	1.68	1.65	1.61	1.50	1.37	1.34	1.39	1.37	1.29	1.21	1.17	1.14	1.10	1.18
Şili	1.19	1.19	1.31	1.38	1.47	1.50	1.55	1.63	1.61	1.51	1.32	1.32	1.10	1.19	0.96	1.01
Çek Cumhuriyeti	2.77	2.79	2.70	2.68	2.62	2.77	2.65	2.77	2.71	2.73	2.83	2.96	2.79	2.81	2.83	2.75
Danimarka	4.00	4.32	4.53	4.61	4.97	5.16	4.80	4.66	4.83	4.65	4.77	4.83	4.78	4.57	4.34	3.97
Estonya	0.71	0.86	1.21	1.48	1.76	1.60	1.46	1.89	1.80	1.76	1.99	2.17	2.07	2.07	2.29	2.65
Finlandiya	2.69	2.90	3.13	3.36	3.33	3.44	3.15	2.99	3.08	3.21	3.27	3.09	3.01	2.74	2.73	2.66
Fransa	2.35	2.45	2.50	2.42	2.41	2.44	2.22	2.05	2.14	2.05	2.05	1.94	1.90	1.79	1.74	1.77
Almanya	2.41	2.35	2.24	2.15	2.13	2.25	2.34	2.53	2.52	2.65	2.53	2.46	2.39	2.23	2.20	2.26
Yunanistan	3.53	3.58	3.64	3.49	3.18	2.78	2.71	2.44	2.26	2.15	2.09	2.01	1.94	1.98	2.16	
Macaristan	2.93	2.84	2.76	2.82	3.32	3.25	2.95	2.75	2.69	2.70	2.98	2.98	3.01	3.01	2.92	3.02
İzlanda	2.74	2.88	3.04	3.06	3.05	3.17	2.98	2.40	2.28	2.53	2.70	2.97	2.72	2.62	1.97	1.79
İrlanda	3.21	3.00	3.03	2.93	2.91	2.93	2.82	2.30	2.31	2.30	2.47	2.48	2.45	2.44	2.44	2.30
İsrail	3.44	2.95	2.96	2.90	2.74	2.84	2.79	2.69	2.74	2.83	3.15	3.15	3.11	3.31	3.25	3.14
İtalya	3.77	3.81	3.70	3.66	3.44	3.53	3.22	3.07	2.90	3.01	2.83	2.81	2.78	2.68	2.52	2.72
Japonya	1.69	1.71	1.74	1.69	1.73	1.77	1.75	1.77	1.79	1.80	1.76	1.76	1.72	1.67	1.60	1.66
Kore	2.00	2.13	2.41	2.54	2.53	2.60	2.73	2.98	2.75	2.76	2.59	2.62	2.57	2.77	2.67	2.42
Lüksemburg	3.23	2.96	2.92	2.96	2.93	2.81	2.78	2.81	2.77	2.78	3.06	2.95	2.62	2.54	2.49	2.45
Meksika	1.67	1.05	0.89	1.18	1.67	1.96	1.32	1.61	1.87	1.38	0.83	0.38	-0.19	-0.21	-1.58	0.23
Hollanda	3.39	3.42	3.72	3.67	3.61	3.80	3.75	3.65	3.49	3.56	3.73	3.85	3.90	3.66	3.75	3.87
New Zelanda	1.56	1.45	1.31	1.40	1.40	1.37	1.32	1.33	1.39	1.31	1.18	1.14	1.10	1.06	1.00	1.04
Norveç	3.43	3.48	3.61	3.59	3.43	3.24	2.89	2.92	2.98	2.92	2.97	2.81	2.73	2.78	2.43	2.40
Polonya	1.52	1.39	1.79	1.75	1.74	1.98	1.97	1.95	1.96	2.00	1.98	2.04	1.86	2.04	1.94	
Portekiz	3.37	3.36	3.40	3.18	3.33	3.26	2.62	2.86	3.04	3.01	3.00	2.96	2.87	2.83	2.56	2.50
Slovak Cum.	2.84	2.33	2.21	2.14	1.98	2.03	2.29	2.01	2.24	2.49	2.55	2.43	2.35	2.18	2.01	1.95
Slovenya	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.75	2.85	3.11	3.12	2.97	2.98	2.79	2.64	2.62	2.62	3.19
İspanya	2.19	2.14	2.11	2.11	2.22	2.25	2.14	2.02	2.02	2.04	2.02	2.05	1.88	1.83	1.66	1.64
İsveç	2.76	2.76	3.09	2.92	2.95	2.81	2.72	2.75	2.81	2.83	2.77	2.80	2.68	2.54	2.55	2.70
İsviçre	1.96	1.97	1.99	1.89	2.00	2.07	2.07	2.14	2.14	2.13	2.09	2.16	2.05	1.98	1.99	2.00
Türkiye	1.11	1.20	1.80	1.93	1.80	2.50	2.38	2.65	3.50	4.08	3.58	4.04	3.65	3.54	3.33	3.50
İngiltere	2.80	2.88	2.89	2.90	3.07	3.09	2.98	2.76	2.69	2.64	2.59	2.49	2.39	2.43	2.40	2.56
ABD	1.11	1.11	1.00	1.01	1.02	1.01	0.98	0.94	0.92	0.91	0.89	0.88	0.86	0.83	0.80	0.78
Ağırlıklı Ort.	2.36	2.34	2.41	2.43	2.47	2.57	2.48	2.46	2.50	2.52	2.51	2.49	2.37	2.32	2.19	2.27
Aritmetik Ort.	1.89	1.93	1.90	1.86	1.88	1.89	1.78	1.75	1.77	1.81	1.79	1.75	1.68	1.67	1.59	1.64

Kaynak: OECD, (2010), <http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>, Erişim: 15/04/2011.

Ek- 5: Çevresel Vergi Gelirlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Payı (1994-2009) (%)

Ülkeler	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Avusturya	9.05	9.12	8.65	9.63	9.57	9.00	7.79	7.94	7.67	7.37	7.19	6.71	6.17	5.93	6.67	6.22
Avusturya	4.52	4.88	5.23	5.58	5.38	5.45	5.82	6.10	6.37	6.56	6.54	6.51	6.21	6.04	5.88	5.93
Belçika	5.08	5.18	5.54	5.51	5.33	5.32	5.04	5.05	4.92	5.05	5.26	5.26	4.84	4.76	4.44	
Kanda	4.66	4.71	4.60	4.44	4.34	4.01	3.79	3.84	4.05	4.01	3.78	3.56	3.48	3.42	3.43	3.75
Şili	6.21	6.26	6.49	7.09	7.59	8.08	7.98	8.28	8.14	7.86	6.66	6.13	4.77	4.97	4.29	5.59
Çek Cumhuriyeti	7.11	7.43	7.49	7.37	7.53	7.72	7.52	7.76	7.46	7.32	7.49	7.88	7.55	7.54	7.84	7.89
Danimarka	8.21	8.85	9.21	9.42	10.08	10.31	9.72	9.62	10.09	9.67	9.73	9.51	9.63	9.36	9.03	8.23
Estonya	4.07	4.07	4.07	4.07	4.07	4.07	4.07	5.16	5.29	7.40	10.24	11.10	10.72	12.24	14.88	14.89
Finlandiya	5.75	6.34	6.65	7.24	7.20	7.49	6.67	6.68	6.90	7.28	7.51	7.03	6.87	6.38	6.33	6.16
Fransa	5.50	5.72	5.67	5.45	5.46	5.40	5.00	4.66	4.93	4.76	4.71	4.41	4.30	4.13	4.03	4.22
Almanya	6.49	6.30	6.12	5.94	5.85	6.07	6.29	7.00	7.11	7.47	7.29	7.07	6.76	6.19	5.95	6.11
Yunanistan	12.66	12.38	10.15	11.49	9.93	8.45	7.97	7.42	6.72	6.73	6.69	6.31	6.10	6.09	6.53	
Macaristan	6.74	6.86	7.00	7.45	8.86	8.50	7.67	7.26	7.12	7.15	7.98	7.97	8.10	7.57	7.33	7.72
İzlanda	8.95	9.25	9.40	9.51	8.84	8.58	8.01	6.78	6.45	6.88	7.12	7.31	6.55	6.44	5.35	5.25
İrlanda	9.14	9.24	9.34	9.23	9.27	9.29	9.04	7.91	8.31	8.11	8.29	8.18	7.74	7.87	8.41	8.09
İsrail		7.99	8.22	7.80	7.62	7.88	7.57	7.31	7.55	7.99	8.91	8.86	8.68	9.17	9.64	10.03
İtalya	9.37	9.50	8.86	8.46	8.25	8.31	7.62	7.32	7.01	7.20	6.92	6.88	6.58	6.17	5.83	6.24
Japonya	6.44	6.35	6.43	6.24	6.46	6.70	6.48	6.56	6.86	6.95	6.70	6.41	6.10	5.90	5.82	10.58
Kore	10.10	10.64	11.67	12.48	12.46	12.53	12.07	12.96	11.85	11.49	11.14	10.92	10.28	10.44	10.05	9.44
Lüksemburg	8.79	7.98	7.79	7.54	7.44	7.35	7.10	7.08	7.04	7.30	8.18	7.84	7.32	7.14	7.06	6.60
Meksika	10.59	6.89	5.83	7.39	11.07	12.38	7.82	9.38	11.37	7.96	4.88	2.13	-1.03	-1.17	-7.58	1.35
Hollanda	7.88	8.24	9.08	8.97	9.24	9.48	9.48	9.58	9.32	9.65	10.02	10.01	9.98	9.45	9.60	9.03
New Zelanda	4.26	3.95	3.76	4.04	4.21	4.10	3.90	4.02	4.03	3.79	3.32	3.09	3.00	3.01	2.97	3.31
Norveç	8.40	8.52	8.83	8.66	8.08	7.59	6.79	6.81	6.92	6.91	6.87	6.45	6.21	6.33	5.65	5.80
Polonya	4.12	3.83	4.79	4.78	4.89	5.64	6.00	5.98	5.94	6.14	6.26	6.19	5.47	5.86	5.66	
Portekiz	11.52	10.89	10.71	10.02	10.41	9.99	7.99	8.78	9.10	8.96	9.14	8.77	8.34	8.04	7.25	6.58
Slovak Cum.	6.90	7.24	7.02	7.06	5.23	5.62	6.52	5.90	6.57	7.38	7.90	7.58	7.74	7.19	6.76	6.58
Slovenya						4.59	7.62	8.26	8.22	7.79	7.79	7.21	6.88	6.95	7.07	8.54
İspanya	6.66	6.64	6.61	6.41	6.68	6.59	6.25	5.98	5.92	5.96	5.82	5.73	5.15	4.92	4.98	5.34
İsveç	5.95	5.81	6.26	5.79	5.81	5.49	5.29	5.57	5.92	5.92	5.76	5.73	5.54	5.36	5.48	5.78
İsviçre	7.25	7.10	7.08	6.86	7.02	7.21	6.90	7.25	7.16	7.31	7.27	7.40	6.99	6.84	6.83	6.62
Türkiye	6.72	7.17	9.49	9.28	8.52	10.83	9.84	10.17	14.27	15.76	14.89	16.62	14.90	14.71	13.76	14.22
İngiltere	8.48	8.46	8.54	8.47	8.66	8.65	8.21	7.63	7.78	7.69	7.43	6.96	6.55	6.75	6.71	7.44
ABD	4.05	4.01	3.54	3.51	3.51	3.46	3.33	3.31	3.52	3.56	3.45	3.26	3.08	2.98	3.05	3.28
Ağırlıklı Ort.	6.15	6.14	6.00	5.85	5.84	5.90	5.56	5.57	5.84	5.96	5.83	5.57	5.25	5.14	5.02	5.66
Aritmetik Ort.	6.77	6.98	7.09	7.14	7.25	7.51	7.10	7.19	7.43	7.47	7.45	7.26	6.81	6.72	6.46	6.99

Kaynak: OECD, (2010), <http://www2.oecd.org/econinst/queries/index.htm>, Erişim: 15/04/2011.